

"Ers majestät, jag har mycket att tacka er far för..."

Frankrike-Marocko, en familjeaffär

Hur skall man förklara Frankrikes starka stöd till Marocko? En bok av Jean-Pierre Tuquoi, som är journalist på Le Monde där han bevakar Nordafrika, ger några svar. Den beskriver nätet av personliga kontakter mellan de två staternas eliter, mellan deras polis och säkerhetstjänster som funnits alls sedan det franska protektoratet 1956 utan svåra konflikter blev en självständig stat. Ett samarbete vari ingår pengar, statsnytta, tjänster och gentjänster i syfte att bevara monarkin, förhindra islamisterna att ta makten, skydda franska intressen i Nordafrika.

Bokens titel är "*Majesté, je dois beaucoup à votre père...*" *France-Maroc, une affaire de famille* (Albin Michel 2006). Bokens omslag pryds av ett fotografi från 1999 som visar dåvarande franske presidenten Jacques Chirac då han på väg till kung Hassan II:s begravning omfamnar sonen, Muhammed VI. "Ers majestät, jag har mycket att tacka er far för ..." var alltså presidentens ord till den nye kungen. Och han tillade: "och om ni så önskar skall jag anstränga mig att återgälda allt som han givit mig".

Hassan II och Chirac möttes första gången i slutet av 1970-talet då Chirac var borgmästare i Paris och ledare för Gaullistpartiet. Hassan II hade då överlevt två attentatsförsök, förde krig i Västsahara och hade behov av allierade. Han hade, skriver Tuquoi, förmågan att i den franska eliten leta upp de som hade framtiden för sig, förföra dem och knyta dem till kungahuset. Men Chirac hade också nytta av kungen som förmedlade kontakter med monarkerna i Gulfstaterna och gav information om den muslimska världen. Kan-

ske fick han också bidrag till sina valkampanjer. Det fanns envisa rykten men naturligtvis inga bevis.

Till Marockos vänner i Frankrike hör en rad andra toppolitiker från både höger och vänster liksom nyckelpersoner inom näringsliv och media. Många firar semester på lyxhotellen i Marrakesch. Åtskilliga är födda eller har tillbringat sin barndom i Marocko som t.ex. Dominique Strauss-Kahn, tidigare finansminister och nu chef för Internationella Valutafonden och Elisabeth Guigou, likaså tidigare minister för Socialistpartiet. Chiracs företrädare på presidentposten Giscard d'Estaing liksom Francois Mitterand stödde även de den marockanska regimen. Och denna politik ligger fast även efter skiftet på presidentposten 2007. Det demonstrerades under Nicolas Sarkozys statsbesök i Marocko i oktober förra året där han prisade vänskapen mellan de två länderna och beträffande Västsahara uttalade sitt stöd för det marockanska autonomiförslaget och förkunnade: "Frankrike kommer att stå vid er sida".

Västsahara ägnas endast ett halvt kapitel i Tuquois bok. Han menar att Frankrike vill förhindra att Västsahara blir en egen stat därför att man fruktar att det skulle innebära slutet för det marockanska kungahuset. Erövringen av Västsahara har varit en prestigefråga för kungahuset och central i den nationalistiska propagandan. Ett annat motiv för den franska politiken är en önskan att bevara ett band av franskspråkiga stater i Västafrika – från Marocko till Guinea. Man räknar med att ett fritt Västsahara skulle få spanska som officiellt språk. Därmed skulle den språkliga kontinuiteten brytas och den franska kulturen vara hotad!

Intressant är Tuquois skildring av hur Marocko har använt mutor för att säkra stöd i Västsahar frågan. Bernard Miyet som mellan 1997 och 2000 var Kofi Annans närmaste medarbetare beskrev det så här: "Marockanernas strategi går ut på att köpa människor: ledare inom Polisario, utländska diplomater, FN:s utsända i Västsahara".

Man kan misstänka att en och annan fransk toppdiplomat påverkats. Tuquoi nämner Jean-Pierre Mérimée, fransk ambassadör i Rabat 1987–1991, som av Hassan II fick ett stycke vackert belägen mark utanför Ouarzazate där han låtit bygga sig ett hus. Han befordrades 1991 till ambassadör i FN där han var Frankrikes representant i Säkerhetsrådet. Efter att ha lämnat diplomattjänsten blev han ledamot av styrelsen för Marockos största bank.

Man har i Paris varit mycket lyhörd inför önskemål från Rabat, särskilt under Chirac som till och med tog råd av kungen då han skulle utse ministrar. Men även under Mitterand tog man stor hänsyn till Hassan II. 1991 utkom i Paris en bok med titeln "Vem tillhör Marocko?", av Moumen Diori som avslöjar hur kungen tillskansat sig enorma förmögenheter. Driss Basri, som då var inrikesminister och Hassan II:s högra hand, berättade långt senare för Tuquoi att de franska myndigheterna gått längre än vad han begärt: "jag hade endast bett utrikesdepartementet och säkerhetspolisen att hålla ett öga på Diori men säkerhetspolisens chef kom till mig i Rabat och berättade att Diori blivit utvisad till Gabon." Det bör tilläggas att Diori överklagade utvisningen och kunde återvända till Paris efter tre veckor.

Tuquois bok behandlar fler delar av den fransk-marockanska relationen: av Frankrikes invånare har 800 000 sina rötter i Marocko. Genom stöd till föreningar och moskéer och säkerhetspolisens kontroll har kungen sett till att hans undersåtar som utvandrat inte skall smittas av idéer om demokrati och mänskliga rättigheter.

Till bilden hör givetvis också att Marockos ekonomi är helt beroende av Frankrike, som är största handelspartner och som kontrollerar större delen av industrin, turistnäringen och infrastrukturen. För Frankrikes ekonomi är dock t.ex. Algeriet viktigare.

Björn Furumark